

Brottsprevention och samhällsarbete -samverkan genom uppdragsutbildning

Kerstin Johansson och Christina Söderberg (red.)

2010:4

Rapport från Institutionen
för samhälls- och välfärdsstudier
ISSN 1654-0999

© ISV och författarna

Rapporten kan laddas ned via Linköpings universitets e-press: <http://www.ep.liu.se>

Kontakt:

Universitetslektor

Kerstin Johansson

kerjo@isv.liu.se

Kapitel 2. Socialt samhällsarbete i Sverige

Av: Kerstin Johansson

Om allvarliga psykosociala problem kunde förebyggas skulle det bespara mycket lidande. En del i förebyggandets konst är att veta vad som kan orsaka eller bidra till att problem uppstår. En annan del är att hitta dem som riskerar att drabbas av ett visst problem. En tredje del är att veta hur man ska ingripa för att förhindra att problem uppstår eller blir så små som möjligt.⁵

Som en inledning, på den uppdragsutbildning som är grunden för denna antologi, höll jag en föreläsning som försökte belysa delar av det som Knut Sundell fångar i citat ovan.

Föreläsningen belyste orsaker till problem ur ett samhällsperspektiv med fokus på välfärds- och socialpolitikens roll samt kunskapsutvecklingens betydelse för hur det preventiva arbetet genomförs och hur effektivt det blir. Särskilt fokus i föreläsningen var att försöka problematisera och, då det visat sig i internationell forskning att framgångsrika program arbetar på flera fronter samtidigt⁶ visa på komplexiteten i fenomenet ”bra prevention”. Detta kapitel bygger på denna föreläsning.

Preventivt arbete kan vara just brottsprevention, som kursen primärt handlade om, men brottsprevention är samtidigt nära kopplat till exempelvis alkohol- och narkotikaprevention samt hälsofrämjande arbete och bör snarast ses som en del i preventivt arbete riktat mot att förhindra ”avvikande beteende”, ohälsa, individuella bekymmer och samhällsproblem. Brottsprevention sker inom, och ofta i samverkan mellan, ett flera verksamheter med flera huvudmän och kan kategoriseras t.ex. som folkhälsoarbete, socialt arbete eller som en central del i polisens arbete.

Inom exempelvis folkhälsoarbete talar man om såväl förebyggande (preventiva) som hälsofrämjande (promotiva) insatser. Oavsett om arbetet tar sin utgångspunkt i prevention eller promotion kan det bedrivas på ett flertal nivåer, vilket i sin tur kan beskrivas på olika sätt. I en introduktion till folkhälsovetenskap talar Svanström om arbete på individ-, grupp-, organisations- eller samhällsnivå.⁷ Ett annat sätt att betrakta förebyggande och

⁵ Sundell ims-nytt 2-2009

⁶ se t.ex. Ferrer-Wreder et al. 2005

⁷ Leif Svanström, (2002)

hälsofrämjande arbete handlar om vad aktörer, enskilt eller i grupp i praktiken försöker förändra. Preventivt arbete har bestått i att förmedla kunskaper (vi kommer väl alla ihåg socialstyrelsens råd om fem-åtta skivor bröd om dagen) i syfte att detta skall förändra attityder, vilket i sin tur skall leda till, som i exemplet ovan ett hälsosammare liv.

Idag bygger det (brotts)preventiva arbetet inte endast på informationsinsatser utan kräver en mängd olika ageranden och åtgärder inom alla nivåer i samhället. Allteftersom kunskapen fördjupas och insikten växer om hur det förebyggande arbetets teoretiska och praktiska fält ser ut kommer också förståelsen av vilka åtgärder som behövs för att effektivisera detta arbete att öka. Enligt Anna Swift-Johannison räcker det inte enbart med en utveckling av faktakunskaper. Det vill säga vara kunnig i till exempel drog- och alkoholfrågor, det är heller inte tillräckligt att förstå vad som på individ eller samhällsnivå gör att missbruk uppstår. Swift-Johannison menar att när insikten ökar vidgas också förståelsen inför denna kunskaps kvaliteter.

Det förebyggande arbetet måste också bygga på förståelse av processer och sammanhang, och där måste finnas kompetens att starta, driva och upprätthålla ett förändringsarbete. Det innebär både att fler vetenskapliga discipliner måste bjudas in till fältet, och att ett aktivt arbete med att utveckla en reflekterande praxis måste drivas.⁸

I *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen* (2000) talar Ingrid Sahlin om prevention och att det i en framtidsorienterad mening handlar om en särskild relation mellan individ och samhälle. Sahlin tar upp tre gemensamma drag i det moderna samhället när det gäller tanken om prevention, dessa är; kontroll över samhällsutvecklingen, framstegstro och rationellt tänkande människor.⁹ I boken *Drogförebyggande arbete i skolan* sammanfattar författarna på ett tydligt sätt Sahlins resonemang;

Preventionstanken är en del i samhällets ideologiproduktion eftersom den är ett samhälleligt och offentligt fenomen som är nära förknippat med politiska mål, val och beslut. Preventionen bygger på tankar och teorier om människans och samhällets utveckling, och spänningsförhållandet mellan individen och samhället är både preventionens objekt och centrala värde. /.../ på så sätt är preventionen både en välvilja och en disciplinering; det är de uttalade målen med samhället som ska främjas och individerna ska förmås att inordna sig, för sitt eget välbefinnandes skull.¹⁰

⁸ Anna Swift-Johannison, (2004)

⁹ Ingrid Sahlin, (2000)

¹⁰ Anders Persson & Kerstin Svensson, (2005)

Dynamiken och interaktionen mellan individ- grupp- kollektiv- samhälle/kultur utvecklas och förändras ständigt och för att förstå hur samhället och dess utveckling påverkar ”avvikande beteende” och därmed grunden för hur prevention bör se ut är inte minst kunskap om samhällsförändring samt välfärds- och socialpolitik viktigt. Dagens preventiva och promotiva arbete har det ”gemensamma målet att generera teorier och metoder som behövs för att skapa konkreta varaktiga positiva förändringar i människors liv”¹¹ och den uppdragsutbildningskurs som utgör antologins grund har ambitionen att bidra i detta arbete.

Under föreläsningen försökte jag belysa och diskutera ett fundament för preventivt arbete dvs. svensk välfärds- och socialpolitik. Vidare belyste jag synen på sociala problem, en förändrad relation mellan individ och samhälle, kunskapsutveckling samt styrning och makt.

Välfärds- och socialpolitik

Svensk välfärds- och socialpolitik har en lång tradition. Med välfärd avses vanligen individers levnadsnivå ur såväl ekonomisk synvinkel (konsumtionsresurser) som ur mer personlig synvinkel och socialpolitiken blir då statens förlängda arm.

Med socialpolitik avses direkta eller indirekta statliga åtgärder för att tillförsäkra enskilda individer drägliga levnadsförhållanden, "välfärd", eller med andra ord för att lösa eller förebygga sociala problem.¹²

Via socialpolitiken – direkt eller via tex. kommuner – ansvarar staten för att skapa drägliga levnadsförhållanden för enskilda individer. Sverige har en lång tradition av en vittomfattande socialpolitik.

Den moderna socialpolitiken växte fram i samband med Västeuropas industrialisering under 1800-talet.¹³ Viss organiserad hjälpverksamhet fanns långt tidigare, men med industrialiseringen blev flertalet människor beroende av sin arbetsinkomst för sin försörjning och av samhälleligt stöd vid sjukdom eller på ålderdomen.¹⁴ Sverige, som fått impulser via Bismarck i Tyskland, valde att utforma en socialpolitik som kom att omfatta i princip hela befolkningen. Utgångspunkten var beslutet om allmän folkpension 1913.

¹¹ Laura Ferrer - Wreder & Anna-Karin Andershed, (2005) s. 19

¹² Nationalencyklopedin: <http://www.nationalencyklopedin.se>, Besökt 2005-01-13, sökord *Socialpolitik*

¹³ Om socialpolitikens och socialhistorians framväxt i Sverige se även Roddy Nilsson, (2003)

¹⁴ Socialstyrelsen (2003) Se även Verner Denvall, m.fl. (1997), Ulla Pettersson, (2001)

År 1966 publicerades Gunnar och Maj-Britt Inghes *Den ofärdiga välfärden*.¹⁵ Bakgrunden till boken var att Folksam 1965 anslagit medel för forskning kring vad man kallade "Den tysta nöden" i det svenska samhället och att man bedömde det som angeläget att få till stånd en översikt över de problem och problemgrupper som ansågs falla inom detta område. Den ofärdiga välfärden publicerades i en tid som i efterhand kommit att beskrivas som rekordåren, dvs. en tid som präglades av omfattande strukturomvandling och en snabb ekonomisk tillväxt. Under denna tid genomfördes också ett omfattande politiskt reformarbete, inte minst på det sociala området. När man i förordet till boken konstaterade att det trots "de senaste årens intensiva reformarbete påträffas restfattigdom och social nöd mitt i välfärden", angav man en utgångspunkt för boken som på en gång både framstod som en naturlig konsekvens av – och bröt med – den dåtida utvecklingsoptimismen. Förvisso hade efterkrigstidens reformarbete inneburit viktiga framsteg, men fortfarande återstod att – som titeln antydde – "bygga färdigt" välfärden. Boken gav upphov till en omfattande debatt, och gavs ut i flera upplagor. Då *Den ofärdiga välfärden* gavs ut rådde full sysselsättning, och den ekonomiska tillväxten skapade ett betydande utrymme för sociala reformer.

Idag – 35 år senare – när kommittén för välfärdsbokslut har publicerat sitt slutbetänkande (SOU 2001:79) och Socialstyrelsen har publicerat Social rapport 2010, har mycket förändrats i såväl en samhällig praktik som inom forskning.

Socialpolitik och sociala problem

I boken *Svensk socialpolitik* (2000) definierar författarna socialpolitik på följande sätt; "Det som staten gör – direkt eller genom kommunala eller andra organ /.../ för att tillförsäkra de enskilda människorna drägliga levnadsförhållanden eller med andra ord lösa eller förebygga sociala problem".¹⁶

Historiskt var sociala problem kopplade till det man kallade hotfulla situationer från den farliga "underklassen" och här grep staten in om situationen hotade samhället, kopplingen till individens situation var därmed liten. Idag är situationen annorlunda.

För att ett problem överhuvudtaget ska ses som ett socialt problem måste det ha skett en förskjutning från tanken om att problemet är individuellt till att det berör hela samhället. Det finns idag en utbredd uppfattning om att sociala problem är något samhället bör lösa. I detta sammanhang är det viktigt att inte glömma bort att åsikterna skiljer sig angående var gränsen skall gå mellan det offentliga och det privata det vill säga om problemet berör hela samhället eller om det endast berör den enskilde individen.

¹⁵ G. Inge (1960)

¹⁶ Å Elmér; S Blomberg, L Harrysson & J Petersson, (2000) s.11
15(83)

Den svenska definitionen vad gäller sociala problem utgår ofta från traditionen om olika befolkningsgrupper som anses utsatta och i behov av samhällets insatser, det vill säga brister i befolkningens levnadsvillkor. En vanlig uppfattning är att sociala problem kan lösas med sociala interventioner av olika slag. Exempelvis drogmissbruk, kan lösas på olika sätt, bland annat genom institutionsbehandling, öppenvård och inte minst förebyggande åtgärder. ”Åtgärderna motiveras på olika sätt, tex med hänvisning till solidaritet, jämlikhet, anständighet, individens eller samhällets bästa eller för att förebygga framtida problem”.¹⁷

Sammanfattningsvis kan man säga att socialpolitikens mål är att säkra medborgarnas välfärd, lösa och förebygga sociala problem med andra ord att skapa social trygghet.

Det finns skilda positioner och teoretiska grundantaganden i forskning om sociala problem och hur dessa olika positioner får konsekvenser för hur sociala problem betraktas, analyseras och hanteras. Förebyggande arbete i sig är ju inte ett socialt problem utan det är icke önskvärda beteenden och bruk som utgör ett socialt problem.

I *socialt arbete, en grundbok* talar författarna om att sociala problem skapas i interaktion mellan individer och grupper i samhället som i sin tur ger mening och betydelse åt olika fenomen och där vissa förhållanden tillskrivs karaktären av socialt problem.¹⁸

Malcome Payne ser sociala fenomen och socialt arbete som en social konstruktion skapad av politiska, ekonomiska och sociala förhållanden där olika grupperingar med stor makt och inflytande har en betydande roll.

Under kommande rubriker skall nu ett mer kritiskt perspektiv på samhällsarbete anläggas och en viktig grund är att komma ihåg att prevention alltid är beroende av en generell välfärdspolitik då kopplingen mellan marginalisering och ojämlikhet (social, ekonomisk, kulturell) och oönskat beteende (tex. brottslighet) är ständigt närvarande.

Förändringar i välfärds- och socialpolitiken

Vi kan urskilja stora förändringar inom välfärds- och socialpolitiken under 1990-talet och fram till nu. Inte minst framträder kontrasterna vid en jämförelse med Sverige under 1990-talet, då den djupa ekonomiska krisen inte bara innebar att arbetslöshetsnivåerna kom att nå historiskt höga nivåer, utan också då det blev nödvändigt att genomföra betydande besparingar i de offentliga utgifterna. Till detta kommer stora förändringar inom arbetsmarknaden, samtidigt som internationaliseringen och globaliseringen innebar nya förutsättningar för den svenska välfärdspolitik. Nämnas kan t.ex. de nya hänsyn den svenska välfärdspolitik måste ta till andra länders välfärdspolitik och de nya villkor den ökade migrationen skapat.

¹⁷ A Meeuwisse & H Swärd, (2003) s. 43

¹⁸ Anna, S Sunesson & H Swärd (red), (2006) s. 144 f

Parallellt med dessa mer politiska förändringar förändras också relationen mellan stat och kommun. Successivt har kommunerna i allt högre utsträckning både ålagts och delvis självmant övertagit statens roll som välfärdsгарant. Det blir också allt tydligare att vi idag befinner oss i ett perspektivskifte vad gäller relationen mellan individ och samhälle. Idag sker en 'åtskillnad' som innebär en individualisering.¹⁹ Relationen mellan individ och samhälle förändras åter då välfärdsstaten Sverige förändras. Samtidigt med denna individualisering sker en förändring i samhället och världen runt oss vilken beskrivs i termer av modernisering.²⁰

Moderniseringen skapar möjligheter men innebär också svårigheter och osäkerheter. Ulrich Beck (1997) menar att det senmoderna samhället skapar risker i samband med alla ställningstaganden och beslut.²¹ Samtidigt som detta senmoderna samhälle skänker frihet och möjligheter för individen ställer det också en rad krav på dagens individer om ständig förändring och lärande, menar Melucci (1991 a och b).

Betraktar vi dessa relationella förändringar utifrån Michel Foucaults begrepp om kunskap, styrning och makt och hur dessa förhållanden interagerar i vår samtid blir förståelsen av hur staten är organiserad viktig.²²

Välfärdsstaten varken önskar eller förmår längre strukturera medborgarnas liv i namn av kollektiv välfärd och välfärdsuppgifterna blir i allt högre utsträckning en uppgift för såväl lokalpolitiska instanser som den enskilde individens ansvar.²³ På en mer konkret och direkt nivå handlar det om fördelningen mellan stat, kommun och frivilligsektor samt allt större krav på samverkan, vetenskapliga metoder, utvärderingar, effekter och effektivitet samt en sk. evidensbaserad praktik (EBP).²⁴

Tanken om medborgaren som medskapande av framtiden är ingen ny tanke, men den har tagit ny gestalt och dessutom radikaliserats och tillspetsats under senare tid; såväl framtiden som den individuella friheten styrs idag mindre genom samhället och mer genom lokalpolitiska och enskilda individers kraft.²⁵ Staten uttalar en förändrad roll:

Medborgarna måste ges autonomi för att var för sig och i olika slag av gemensam självförvaltning i största möjliga utsträckning själva ordna sina liv. Den offentliga

¹⁹ Bauman, 2002.

²⁰ Castells, 2001

²¹ jfr även Giddens, 1998

²² Se tex. Lövgren och Johansson 2007

²³ Wagner, 1994

²⁴ Wigzell, 2008

²⁵ jfr medborgerlig egenmakt och empowerment. Cruikshank 1999

maktutövningen får inte klä av medborgarna denna vilja att ha kontroll över och ta ansvar för sina liv.²⁶

Dessa övergripande förändringar utgör grunden för dagens preventiva arbete och arbetet påverkas också mer direkt, där tex. samverkan utgör en ny och nödvändig arbetsform idag.

²⁷

Kunskap om hur välfärd skapas handlar också om hur avsaknad av välfärd ser ut –såväl på individnivå som på samhällsnivå, dvs. det finns en koppling mellan avsaknad av välfärd och behovet av prevention. Med ett sådant tänk blir prevention tydligt kopplad till generell välfärdsolitik och inte något som endast skall genomföras i praktiken utan självklart tillhöra strategiskt arbete på övergripande organisatorisk och politisk nivå.

Makt, styrning och kunskap i socialpolitik

På den lokala nivån framhålls samarbete, mobilisering och opinionsbildning som viktiga instrument i det förebyggande arbetet. I policydokument etc. talas om att förändra beteenden och attityder, det vill säga en vilja att styra, forma, vägleda och reglera människors tänkande och handlande mot bakgrund av vissa principer och målsättningar.²⁸

Denna information och kunskap ska förmedlas genom expertis (poliser, socialarbetare etc.) och i förlängningen ska detta leda till en gemensam förståelse för hur prevention ska verka och verka effektivt.

Ju mer kunskap "samhället" och individen har om förutsättningarna att förebygga desto större möjlighet till förändring och mobilisering. Att motverka de negativa effekterna av samhällsliga problem reduceras därmed bland annat till en fråga om att sprida (rätt) information.²⁹

Preventivt arbete är centralt idag och prevention sker allt oftare i samverkan mellan organisationer och professioner. För att preventiva verksamheter skall utvecklas än mer till en metod i samhälls- och socialarbete, oavsett om det gäller verksamheter som de som utgör exempel i denna antologi eller mer direkt brottsprevention, finns två viktiga delar; den kritiskt (och eftertänksamma) reflekterande blicken och kunskap (såväl vetenskaplig kunskap som mer erfarenhetsbaserad).

²⁶ SOU 2000:1:s. 20.

²⁷ Danemark och Kullberg, 1999

²⁸ ibid s. 45 se även Johansson, (2003) och (2007), Johansson & Osvaldsson, (2007), Johansson (2010)

²⁹ Goldberg, 2005 s. 363

I praktiken handlar det alltså om att både före interventionen (dvs. då verksamheten eller insatsen planeras) under implementeringen och sedan i ett långsiktigt perspektiv utnyttja vetenskaplig kunskap i form forskning samt erfarenhetsbaserad kunskap.

Kunskapsutveckling

Kunskapen om vad som fungerar vad gäller preventivt arbete utvecklas. Just nu befinner vi oss i en period där forskning kring förebyggande arbete aldrig varit större och intensivare.

trots alla begränsningar finns det en övertygelse om att dagens vetenskap kan ge kunskap och redskap som kan hjälpa oss att förstå preventionens ”hur” och ”varför” när vi vill förebygga problem och främja en positiv utveckling hos unga. ³⁰

Ny forskning ger bl. a. kunskap om i vilken miljö preventionen bör implementeras. Utifrån Bronfenbrenners syn på individen och hennes relation till den fysiska och sociala miljön uppfattas omgivningen

som ett system av sammanvävda strukturer där varje miljö delvis är inbäddad i nästa miljö, (t.ex. familjen, skolan, närsamhället, kulturen, historien). Individen är inbäddad i dessa miljöer och formas och utvecklas i olika utsträckning av deras samband. ³¹

Utifrån denna synvinkel måste således det förebyggande arbetet integreras i alla kontexter, på alla samhällsplan.

Behovet av forskning och systematiserad kunskap har varit aktuella frågor i flera decennier. I samband med kunskap och kunskapsutveckling i socialt arbete (som får utgöra exempel då jag inte känner till tex. ”polisforskning”) är det viktigt att teoretisk kunskap kopplas ihop med det sociala arbetets praktik. ³²

I ett betänkande (*Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten -till nytta för brukaren*) vilket lades fram av utredaren Kerstin Wigzell i februari 2008 lyfts fyra utvecklingsområden fram som speciellt betydelsefulla:

- Mer forskning och kvalificerade utvärderingar av det sociala arbetets resultat, kvalitet och effektivitet.
- Bättre förutsättningar för professionen att utveckla en evidensbaserad praktik.

³⁰ Laura Ferrer - Wreder & Anna-Karin Andershed,(2005) s. 37

³¹ Laura Ferrer - Wreder & Anna-Karin Andershed,(2005) s. 30

³² Börjeson 2003; 2006 och Blom, Morén och Nygren, 2006

- En bättre struktur för verksamhetsuppföljning.
- Ett förtydligt brukarperspektiv i relationen till socialtjänstens arbete.³³

Dessa fyra utvecklingsområden har lika stor relevans för det preventiva arbetet.

Som jag försökt visa på i detta kapitel är samverkan en förutsättning för preventivt arbete och därmed kunskap och forskning från flera områden bilda gemensam kunskapsbas i det preventiva arbetet

Avslutningsvis vill jag understryka kopplingen mellan prevention och samhällsförändring som en betydelsefull kontext för preventivt arbete.

³³ se SOU 2008:18

Referenser

- Andershed, H & A-K (2005): *Normbrytande beteende i barndomen- Vad säger forskningen?*
Stockholm: Gothia Förlag
- Bauman Z, (2001/2002), *Det individualiserade samhället*. Göteborg: Daidalos.
- Beck, U (1992/1997) *Risksamhället*. Östling bokförl. Symposion.
- Blom, B, Morén, S, Nygren L (2006) *Kunskap i socialt arbete Om villkor processer och användning*.
Natur och kultur.
- Danermark B & Kullberg C, (1999) *Samverkan Velfärdsstatens nya arbetsform*. Lund,
Studentlitteratur.
- Elmér, Å, Blomberg, S, Harrysson, L & Petersson, J, (2000), *Svensk socialpolitik*, Lund:
Studentlitteratur
- Ferrer-Wreder, L., Stattin, H., Lorente, C. C., Tubman, J. G. & Adamson, L. (2005)
Framgångsrika preventionsprogram för barn och unga: En forskningsöversikt. Stockholm: Gothia
- Forster, M. (2003) *Prevention av missbruk och kriminalitet. Vad kan skolan göra? Forsknings- och
Utvecklingsenheten*. Stockholm: Stockholms socialtjänstförvaltning
- Foucault, M. (1994) "Governmentality" In McNay (1994) *Foucault: A Critical Introduction*.
Cambridge: Polity Press
- Giddens, A, (1998). *The Third Way. The Tenewal of Social Democracy*. Cambridge: Polity Press.
- Goldberg, T (red), (2005), *Samhällsproblem*, Lund: Studentlitteratur
- Hasenfeld Y.(1983) *Human Service Organizations*. Englewood Cliffs NJ; Prentice & Hall.
- Hirdman, Y (1989). *Att lägga livet till rätta: studier i svensk folkhemspolitik*. Stockholm: Carlsson;
Hort,
- Johansson K (2007) "Velfärdsstat som styrning" i *Viljan att styra: Individ, samhälle och
velfärdens styrningspraktiker*. Sophia Lövgren & Kerstin Johansson red. Studentlitteratur:
Lund.
- Johansson, K. (2003) *Bli vuxen i arbetarstad* diss. Linköpings universitet
- Johansson, K. (2005) *Socialpolitik, kunskapsutveckling och förnyelsearbete i socialt arbete: Exemplet
Östergötland*. CKS 2005:2, Linköpings universitet
- Johansson, K. & Osvaldsson, K. (2007) *Processutvärdering av verksamheten Sköldpaddan*.
Linköpings universitet: Rapport från Institutionen för Samhälls- och välfärdsstudier,
2007:1 Norrköping
- Lövgren, S och Johansson K red. (2007) *Viljan att styra: Individ, samhälle och välfärdens
styrningspraktiker*. Studentlitteratur: Lund.
- Johansson, K (2010) *Familjecentralen som fenomen och praktik* Linköpings universitet: Rapport
från Institutionen för Samhälls- och välfärdsstudier, 2010:2 Norrköping
- Malcome (2002) *Modern teoribildning i socialt arbete*, Stockholm natur och kultur s36 off.

- Meeuwisse A, Suneson s, Swärd H (red.) 2006 *Socialt arbete en grundbok* Natur och Kultur Stockholm
- Melucci, A (1991a), och (1991b), ”Möjligheternas tid, tid utan möjligheter. Ungdomars tidsperspektiv i ett föränderligt samhälle”, i Anders Löfgren & Margareta Norell red., *Att förstå ungdom: identitet och mening i en föränderlig värld*, Stockholm /Stehag: Symposion.
- Oscarsson, L (2008) *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten* Sveriges kommuner och landsdning.
- Payne M, *Modern teoribildning i socialt arbete*, Stockholm: Bokförlaget Natur & Kultur, 2002
- Persson A & Svensson K , (2005), *Drogförebyggande arbete i skolan*, Lund: Studentlitteratur
- Rose, N (1999) *Powers of Freedom. Reframing Political Thought*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sackett., D. L. mfl. (2000) *Evidence-based medicine*. Second edition London: Churchill Livingstone.
- Sahlin, I. (2000) *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*, Lund: Arkiv förlag,
- Socialstyrelsen (2007) Nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård
- Socialstyrelsen (2009), *Folkhälsorapport 2009*
- Socialstyrelsen (2010) *Socialrapport 2010*
- SOU 2008:18. *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten - till nytta för brukaren*. Betänkande av utredningen för kunskapsbaserad socialtjänst.
- Stattin, H; Ferrer-Wreder, L m fl (2005): *Framgångsrika preventionsprogram för barn och unga - en forskningsöversikt*. Gothia.
- Svanström, L. (2002) *En introduktion till folkhälsovetenskap*, Lund: Studentlitteratur
- Swift-Johannison, A (2004), *Regional samordning i det alkohol- och drogförebyggande arbetet*. Rapport till alkoholkommittén.
- Vedung, E. (1998). *Utvärdering i politik och förvaltning*. Lund: Studentlitteratur.